

DATUM: 7. února 2025

Souhrnné výsledky procesu přezkumu a vyhodnocení provedeného v roce 2024

Úvod

Sekce dohledu nad finančním trhem ČNB v průběhu 2. pololetí 2024 dokončila hodnocení rizikového profilu jednotlivých úvěrových institucí, včetně adekvátnosti jejich řídicích a kontrolních systémů. Následně stanovila nové hodnoty kapitálových požadavků v rámci tzv. Pilíře 2, které jsou účinné od 1. ledna 2025 a které jsou úvěrové instituce povinny dodržovat nad úrovní minimálních požadavků stanovených právními předpisy (tzv. požadavky Pilíře 1). Tato informace popisuje níže 1) přístup dohledu ČNB k hodnocení úvěrových institucí, 2) výsledky hodnocení provedeného v roce 2024 a 3) dohledové priority ČNB pro další období.

Hlavní závěry z provedeného hodnocení lze shrnout následovně:

- Bankovní sektor zůstává stabilní, udržuje si adekvátní kapitálové vybavení, disponuje vysokou likviditou a je tak schopen plnit svoji funkci finančního zprostředkování a podporovat rozvoj tuzemské ekonomiky.
- Rizika plynoucí z období vysoké inflace a zvýšených úrokových sazeb se v portfoliích bank významněji nematerializovala, byť dochází k postupnému mírnému navýšování objemu nevýkonných úvěrů, zejména v segmentu spotřebitelských úvěrů.
- Průměrný kapitálový požadavek dle Pilíře 2 (P2R, Pillar 2 Requirement) vážený objemem rizikově vážených expozic jednotlivých úvěrových institucí stanovený na základě provedeného hodnocení dosáhl 2,8 %, což je téměř totožná hodnota jako v předchozím roce. V případě velkých bank činila průměrná vážená hodnota P2R 2,5 %, u středních bank 3,1 % a u malých bank a poboček ze zemí mimo EU 6,0 %.
- Průměrný souhrnný kapitálový požadavek (OCR, Overall Capital Requirement), který kromě požadavků Pilíře 1 a Pilíře 2 zahrnuje také požadavky vyplývající z kapitálových rezerv, od 1. ledna 2025 činí 16,6 % a meziročně se rovněž prakticky nezměnil. Průměrný celkový kapitálový poměr tuzemských úvěrových institucí přitom k 30. 9. 2024 dosahoval hodnoty 22,7 %, tj. s dostatečnou rezervou převyšuje stanovené požadavky.
- V souhrnu za všechny instituce představovaly kapitálové požadavky P2R stanovené pro rok 2025 v absolutním vyjádření kapitál ve výši 85,6 mld. Kč, přičemž ve srovnání s předchozími

požadavky platnými pro rok 2024 došlo ke snížení celkového požadovaného kapitálu k rizikům nekrytým v rámci Pilíře 1 zhruba o 2,6 mld. Kč.

- Nejvýznamnější složku P2R nadále představují požadavky ke krytí úrokového rizika bankovního portfolia, rizika koncentrace a rizik plynoucích z úvěrových portfolií institucí, v nichž je zohledňována také míra krytí těchto rizik prostřednictvím kapitálových požadavků Pilíře 1 a prostřednictvím vytvořených opravných položek.
- Kromě plošně zohledňovaných rizik dohled ČNB v rámci P2R vyhodnocuje také rizika specifická pouze pro některé instituce. V roce 2024 byly takto stanoveny požadavky zejména ke krytí nedostatků v řídicím a kontrolním systému, které byly zjištěny v rámci dohledové a kontrolní činnosti, včetně nedostatků v oblasti nastavení systémů pro zamezování praní špinavých peněz (AML) či v oblasti odborné péče, a to mimo jiné ve spojení se zvýšeným reputačním rizikem dané instituce.
- Dohled v rámci procesu SREP opětovně vyhodnotil také potřebu stanovení tzv. pokynu k držení dodatečného kapitálu v rámci Pilíře 2 (P2G), který by instituce měly udržovat nad rámec celkových kapitálových požadavků (včetně kapitálových rezerv) ke krytí rizik plynoucích z významně nepříznivých makroekonomických scénářů. Na úrovni jednotlivých bank byla identifikována potřeba stanovení P2G pouze v případě dvou institucí, a to ve výši 1 % jejich rizikově vážených expozic.
- Spolu s dodatečnými požadavky na kapitál dohled bankám v rámci procesu SREP komunikoval také kvalitativní požadavky, které jsou zaměřeny jak na zkvalitnění jejich řídicích a kontrolních systémů a systémů řízení rizik, tak na úpravu postupů v oblasti odborné péče či v oblasti AML.
- V posledních letech se dohled ČNB ve větší míře zaměřuje také na rizika likvidity a financování, a to jak v CZK, tak v cizích měnách. Byť bankovní sektor jako celek operuje v prostředí významného přebytku klientských vkladů nad poskytnutými úvěry a banky tak nejsou nuceny získávat své zdroje financování na mezibankovním trhu, je třeba věnovat řízení těchto rizik nadále náležitou pozornost. Bankám bylo proto v rámci procesu SREP komunikováno několik kvalitativních požadavků za účelem zlepšení jejich procesů v této oblasti.

1. Přístup dohledu k hodnocení úvěrových institucí

ČNB v rámci výkonu dohledu nad úvěrovými institucemi se sídlem v ČR¹ mimo jiné průběžně vyhodnocuje, zda jejich uspořádání, strategie, postupy a mechanismy obezřetného podnikání zajišťují jejich bezpečné a spolehlivé fungování. Součástí tohoto hodnocení je rovněž posouzení, zda úvěrové instituce mají dostatek kapitálu a likvidity ke krytí rizik, kterým jsou při své činnosti vystaveny. Toto vyhodnocování se v odborné terminologii nazývá **proces přezkumu a vyhodnocení (SREP, Supervisory Review and Evaluation Process)** a je prováděno podle

¹ Tj. bankami, pobočkami bank ze třetích zemí (tj. ze zemí mimo EU) a družstevními záložnami.

příslušných sektorových zákonů² a v souladu s obecnými pokyny Evropského orgánu pro bankovnínictví [EBA/GL/2022/03](#).

Při svém hodnocení vychází dohled ČNB především z průběžného vyhodnocování veškerých informací, které získává z pravidelného regulatorního reportingu a z další dohledové činnosti. Jedná se zejména o poznatky z kontrol na místě, z dohledových šetření, posuzování interních modelů bank, pravidelných či ad hoc jednání se zástupci bank, výstupy externích ověření řídicích a kontrolních systémů a výstupy z externího či interního auditu.

Významným vstupem pro hodnocení rizik pro kapitál úvěrových institucí je výsledek jejich vlastních procesů vyhodnocení adekvátnosti vnitřního kapitálu (ICAAP, Internal Capital Adequacy Assessment Process) a likvidity a zdrojů financování (ILAAP, Internal Liquidity Adequacy Assessment Process). V obou případech se jedná o procesy probíhající v jednotlivých úvěrových institucích, jejichž výstupy jsou každoročně předkládány dohledu ČNB.

Informace získané od jednotlivých úvěrových institucí umožňují dohledu ČNB udržovat si aktuální přehled o aktivitách, procesech, produktech a finanční situaci instituce a identifikovat významná rizika (tj. rizika, jejichž materializace by mohla vést k tomu, že úvěrová instituce by nemusela být schopna plnit obezřetnostní požadavky, čímž by byla ohrožena její schopnost pokračovat ve svých aktivitách a plnit své závazky).

V rámci hodnocení SREP je kromě životaschopnosti a obchodního modelu jednotlivých úvěrových institucí posuzována míra jimi podstupovaných rizik (tj. riziková expozice), která je následně upravována o informace o fungování jejich řídicího a kontrolního systému (zejména na základě poznatků o kvalitě systému řízení rizik z provedených kontrol na místě).

Výsledkem tohoto posouzení je mimo jiné stanovení, zda a jakou výši kapitálu a likvidních prostředků by úvěrová instituce měla udržovat nad rámec minimálních povinných požadavků stanovených v nařízení CRR³ (označovaných jako požadavky tzv. Pilíře 1). **V rámci tzv. Pilíře 2 se pak dohled soustředí na expozici úvěrové instituce vůči rizikům, která v rámci Pilíře 1 buď nejsou kryta vůbec, anebo jsou kryta nedostatečně.⁴ Výsledkem hodnocení je stanovení závazného kapitálového požadavku dle Pilíře 2 (P2R, Pillar 2 Requirement).**

Výše uvedené hodnocení rizik pro kapitál a likviditu institucí vychází z předpokládané rizikové expozice, která by nastala na konci relevantního horizontu za předpokladu běžných ekonomických podmínek (tj. základního scénáře budoucího ekonomického vývoje).

Míra odolnosti institucí během výrazně nepříznivých scénářů ekonomického vývoje je naproti tomu posuzována v rámci pravidelně prováděných zátěžových testů, přičemž může vyústit ve stanovení tzv. pokynu dle Pilíře 2 (P2G, Pillar 2 Guidance). P2G sice není přímo závazným požadavkem, jehož neplnění by například automaticky omezovalo výplatu dividend ze strany

² § 25c zákona o bankách a § 21a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích a jeho prováděcí nařízení.

⁴ Například v důsledku nedostatků v používaných interních modelech pro stanovení kapitálových požadavků v Pilíři 1, či pro výpočet opravných položek k úvěrovému portfoliu.

jednotlivých institucí, ale poskytuje jim dodatečné vodítko ohledně kapitálového poměru, který považuje dohled ČNB za odpovídající pro danou úvěrovou instituci s ohledem na její obchodní model, rizika a zdroje jejich krytí. Očekává se přitom, že banky tuto hodnotu zohlední ve svém kapitálovém plánování.

V případě velkých bank, které jsou součástí evropských bankovních skupin, je hodnocení SREP prováděno ve spolupráci s ECB a dalšími členy příslušného kolegia orgánů dohledu. Požadavky vyplývající z tohoto hodnocení jsou tak těmto bankám ukládány společným rozhodnutím kolegia adresovaným příslušné bankovní skupině. V ostatních případech jsou požadavky stanovovány samostatně ČNB. Ve všech případech však ČNB aplikuje jednotnou metodiku pro určení výše P2R a dalších požadavků.

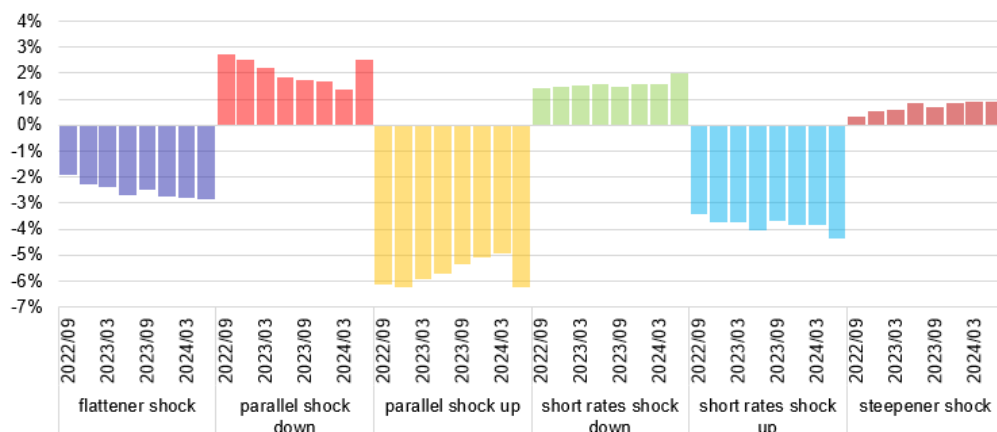
2. Výsledky hodnocení SREP provedeného v roce 2024

P2R požadavky

Nejvýznamnější složku P2R požadavků (v průměrné výši 1,2 %) představuje požadavek ke krytí úrokového rizika bankovního portfolia (IRRBB, interest rate risk of the banking book), v jehož rámci je mimo jiné posuzován dopad několika scénářů vývoje úrokových sazeb (úrokových šoků) do ekonomické hodnoty vlastního kapitálu (graf 1) a do čistého úrokového zisku banky, přičemž je zohledňována pravděpodobnost materializace úrokových šoků u jednotlivých významných měn na základě komunikace příslušných centrálních bank a očekávání trhu.

Graf 1 – Dopad regulatorních úrokových šoků do ekonomické hodnoty kapitálu

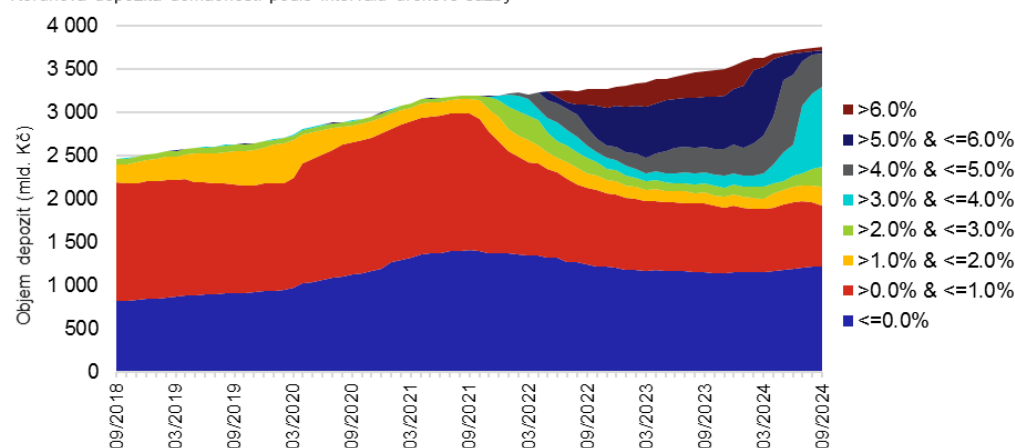
Dopad regulatorních úrokových šoků k T1 kapitálu

Při vyhodnocování rizik pro kapitál ČNB nadále zohledňuje možnost změny chování klientů v souvislosti s prudkým nárůstem úrokových sazeb v roce 2021 a první polovině roku 2022 a jejich následných postupným poklesem, a to zejména s ohledem na vysoký podíl klientských depozit bez stanoveného data splatnosti, která mohou být snadno převedena na spořicí účty nebo termínované vklady s vyššími úrokovými sazbami nebo investována do podílových fondů a dalších obdobných produktů (graf 2). Riziko možného snížení objemu depozit v návaznosti na pokles reálných mezd se sice s poklesem míry inflace a nárůstem nominálních mezd snížilo, ale u části klientů stále přetrvává. Všechny uvedené faktory zvyšují nejistotu ohledně správnosti bankami odhadovaných parametrů, které jsou používány v modelech pro depozita bez termínu splatnosti.

Graf 2 – Vývoj korunových depozit domácností v členění podle úrokových sazeb

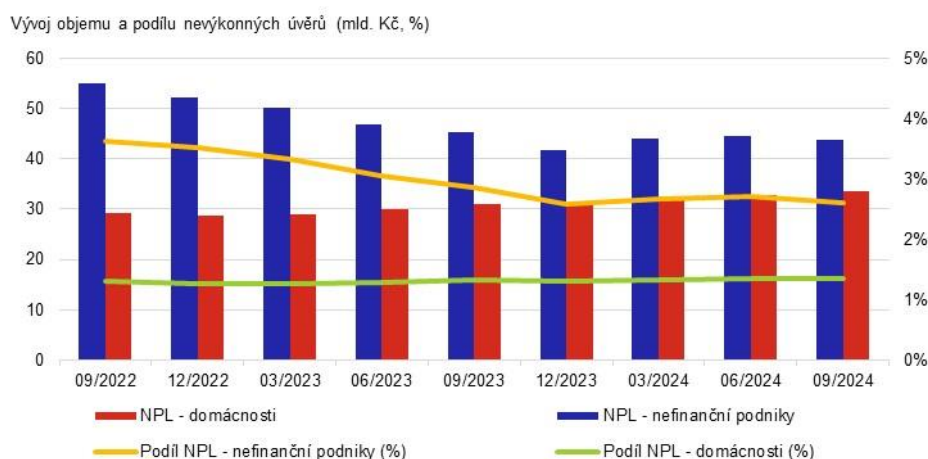
Korunová depozita domácností podle intervalu úrokové sazby

P2R ke krytí úvěrového rizika činil 0,5 %. I přes mírné nárůsty objemu nevýkonných úvěrů zůstává kvalita úvěrových portfolií bank nadále velmi dobrá (graf 3). Přesto přetrvávají zvýšená rizika související s geopolitickou situací a makroekonomickým výhledem v ČR

a v EU. Tato rizika a míra jejich krytí ze strany jednotlivých bank byla akcentována při určování dodatečného kapitálového požadavku k úvěrovému riziku.

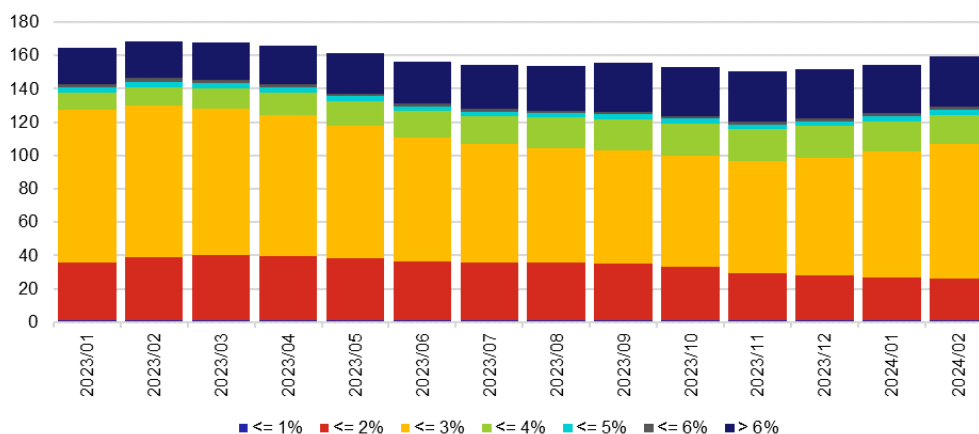
Graf 3 – Vývoj objemu a podílu nevýkonných úvěrů (NPL)

V případě nefinančních podniků se jednalo zejména o klienty z energeticky náročných odvětví (v důsledku přetrvávajících vyšších cen energií), či o klienty zasažené nižší poptávkou po jejich produktech a službách (ať už ze zahraničí nebo v důsledku nižší spotřeby tuzemských domácností v návaznosti na pokles jejich reálných příjmů). V případě sektoru domácností, kde lze pozorovat mírný nárůst úvěrů v selhání již od poloviny roku 2023, byla zvýšená pozornost nadále věnována jednak portfoliím spotřebitelských úvěrů, u nichž bylo i nadále možné předpokládat vyšší riziko nesplácení v důsledku poklesu reálných mezd, a dále části hypotečních portfolií, u nichž v následujícím období mohlo dojít ke zvýšení rizika v důsledku zvýšení úrokové sazby po její refixaci. Kreditní riziko spojené s nárůstem úrokových sazeb u hypoték je rozloženo v čase s ohledem na různé termíny jejich refixací (graf 4).

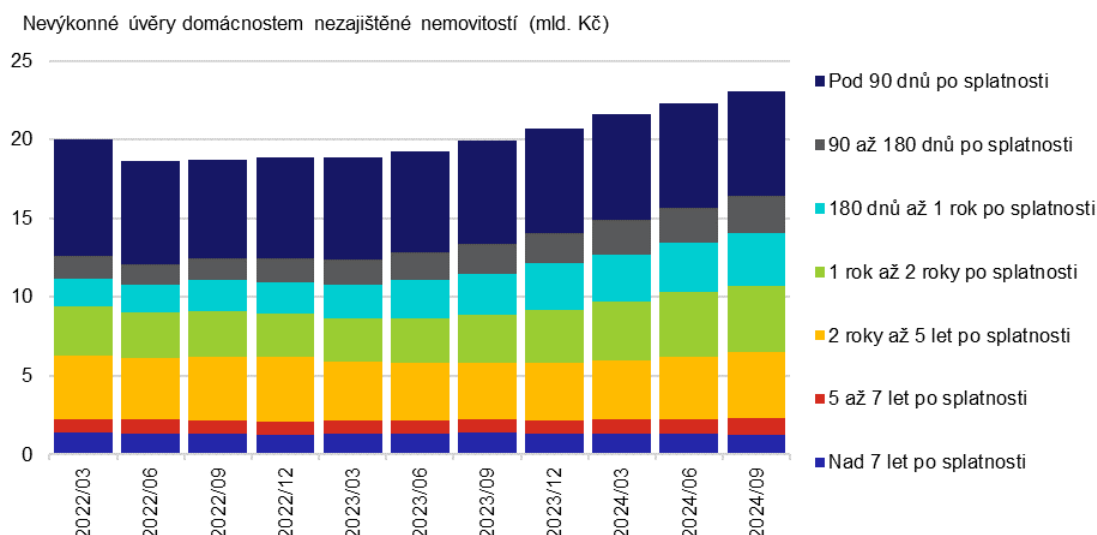
Graf 4 – Vývoj objemu a struktury hypoték s datem refixace úrokové sazby v následujících 12 měsících

Objem hypoték s refixací v následujících 12 měsících a jejich aktuální úrokové sazby (mld. Kč)

V případě domácností se zvýšení cen a úrokových sazeb projevilo nárůstem objemu spotřebitelských úvěrů poskytnutých domácnostem v selhání. Současně je u nich patrný trend prodlužování doby po splatnosti⁵ (graf 5).

Graf 5 – Vývoj objemu spotřebitelských úvěrů v selhání a jejich struktury dle doby po splatnosti

Dohled ČNB v rámci procesu SREP v roce 2024 nadále věnoval zvýšenou pozornost přiměřenosti krytí úvěrů a pohledávek opravnými položkami. Řada bank v průběhu minulých let rizika související s inflací a nárůstem úrokových sazeb zohledňovala a kryla prostřednictvím dodatečných portfoliových opravných položek, které vytvářely nad rámec standardních modelových výpočtů prostřednictvím tzv. management overlays. Jednalo se zejména o rizikové faktory, které modely bank používané pro účely výpočtu opravných položek nepokrývaly, nebo je pokrývaly pouze částečně. Vzhledem k odeznívání těchto rizik však v roce 2024 docházelo k postupnému snižování objemu takto vytvořených opravných položek.

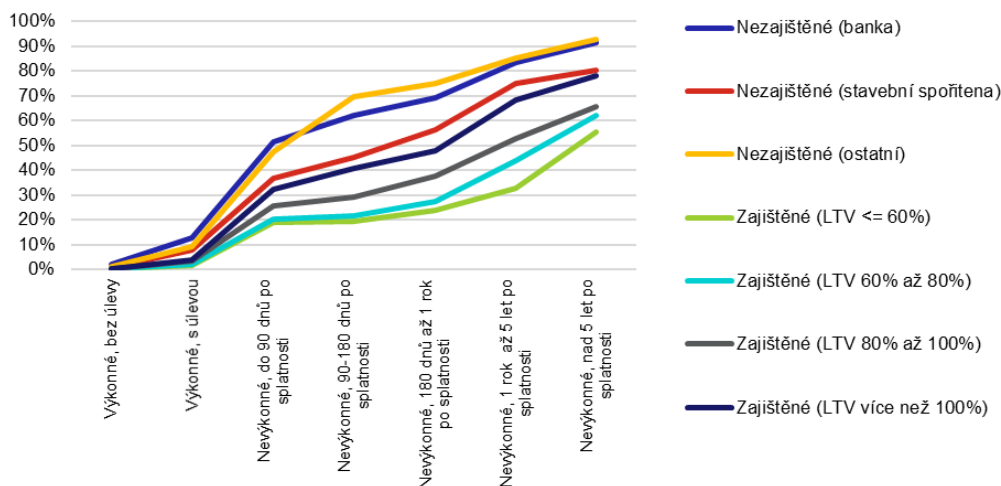
Pro vyhodnocování přiměřenosti výše opravných položek ČNB vychází ze srovnávací analýzy úrovně krytí jednotlivých subportfolií úvěrů. Pro každé subportfolio (vymezené typem pohledávky, ekonomickým sektorem, počtem dnů po splatnosti, výší LTV u úvěrů zajištěných nemovitostmi a rovněž informací o případné úlevě u výkonných úvěrů) stanovuje benchmarkovou hodnotu míry krytí pohledávek opravnými položkami, která kromě aktuální míry krytí zohledňuje i historická pozorování z období ekonomického poklesu (graf 6). Agregované rozdíly⁶ mezi výší opravných položek, která by odpovídala takto stanovené benchmarkové hodnotě, a skutečnou výší opravných položek vytvořených bankou pak vstoupily do hodnocení míry úvěrového rizika a následně i do stanovení P2R.

⁵ Objem úvěrů po splatnosti je ovlivněna dynamikou prodeje problémových pohledávek, jejichž cena byla v roce 2024 negativně ovlivněna vyššími úrokovými sazbami a rovněž změnami insolvenční legislativy.

⁶ Tj. po kompenzaci kladných a záporných hodnot na jednotlivých segmentech úvěrového portfolia jednotlivých bank.

Graf 6 – Benchmarkové hodnoty míry krytí pohledávek opravnými položkami pro úvěry domácnostem

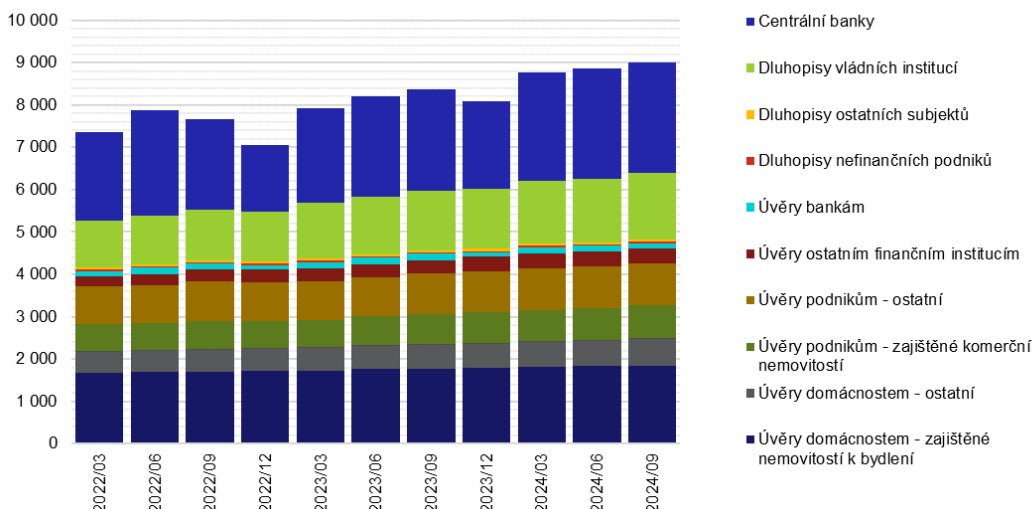
Benchmarkové hodnoty míry krytí u pohledávek vůči domácnostem

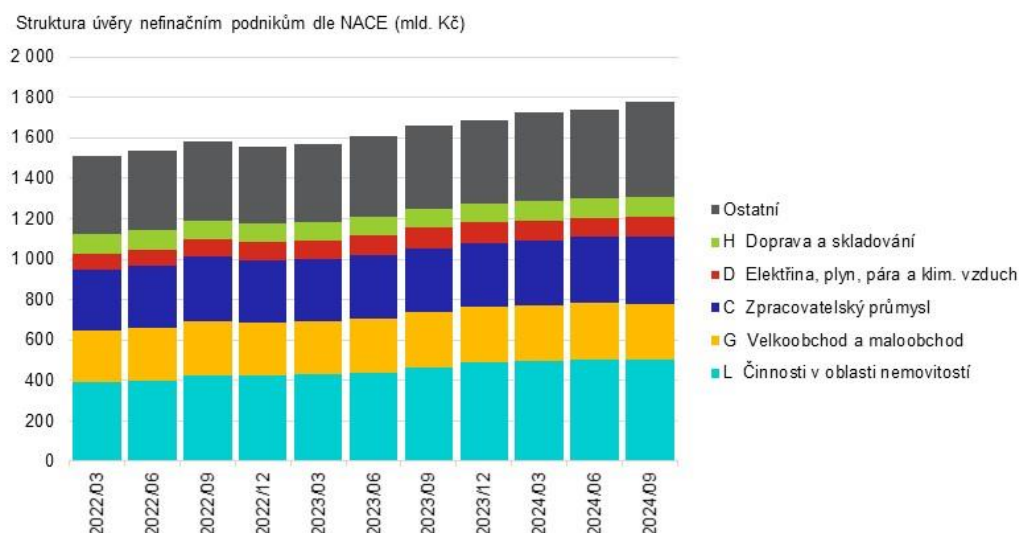
Významnou složku celkového P2R požadavku s přibližně 25% podílem představují přírázky ke krytí rizika koncentrace, a to jak rizika odvětvové a produktové koncentrace (požadavek ve výši 0,4 %), tak rizika velkých expozic (0,3 %). Riziko koncentrace není zohledněno v rámci požadavků Pilíře 1, neboť regulace v případě úvěrového rizika předpokládá dokonalou diverzifikaci úvěrového portfolia. V případě rizika velkých expozic je aplikována kapitálová přírázka k významným expozicím bank, která zohledňuje jak jejich velikost, tak míru rizika selhání. Kapitálová přírázka k riziku odvětvové koncentrace zohledňuje míru koncentrace úvěrového portfolia bank vůči jednotlivým produktům, ekonomickým sektorům a odvětvím měřenou výší Herfindahlova–Hirschmanova indexu.

Graf 7 – Struktura expozic bankovního sektoru podle nástroje a odvětví expozice

Objem pohledávek podle nástroje a odvětví (mld. Kč)

Graf 8 – Struktura úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům podle odvětví

S ohledem na vyšší volatilitu cen finančních aktiv bylo v rámci procesu SREP zohledněno také **riziko rozšíření kreditních spreadů (požadavek ve výši 0,1 %)**, které by se mohlo negativně promítnout v hodnotách dluhových cenných papírů v majetku bank, jež jsou přeceňovány na reálnou hodnotu a nejsou zahrnuty do obchodního portfolia.⁷ S ohledem na relativně nízké objemy dluhopisů korporátních emitentů v portfoliích bank však tato přírážka není významná. ČNB rovněž na měsíční bázi monitoruje expozice vůči vládním institucím (nejčastěji se jedná o státní dluhové cenné papíry) a vyhodnocuje nejen rizika spojená s negativním dopadem případné změny jejich úvěrového hodnocení, ale rovněž riziko koncentrace. Toto riziko bylo nicméně vyhodnoceno jako systémově nevýznamné s ohledem na kreditní kvalitu emitentů a tudíž jeho velmi nízkou pravděpodobnost materializace v uvažovaném časovém horizontu.

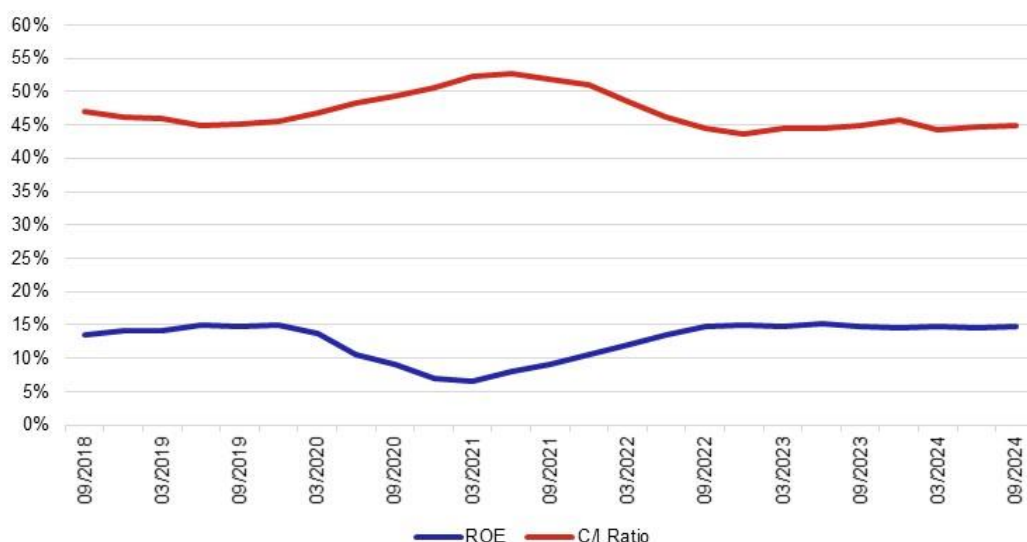
Dohled ČNB se v roce 2024 více zaměřil také na riziko likvidity a financování. Kromě hodnocení systému řízení rizika likvidity a financování v CZK, které bylo prověřeno prostřednictvím dohledového šetření a které vyústilo ve stanovení několika kvalitativních požadavků (viz další část), se dohled ČNB nadále věnoval také jeho řízení v cizích měnách, a to i v souvislosti s pokračujícím růstem objemu cizoměnových úvěrů v bilancích bank. V roce 2024 byla vyhodnocována implementace nápravných opatření vzešlých z dohledového šetření k poskytování těchto úvěrů, které ČNB provedla v roce 2023. **Riziko spojené s financováním dlouhodobých aktiv v EUR, které není plně pokryto zdroji v EUR, resp. USD, s odpovídající splatností, bylo současně částečně zohledněno i v rámci požadavků na kapitál (požadavek ve výši 0,1 %).** Při vyhodnocování rizik spojených s financováním cizích měn se dohled zaměřoval jak na dopad případně zvýšené fluktuace měnového kurzu koruny vůči cizím měnám, tak na možný negativní dopad vyšších nákladů na financování, který může být vyvolán nejen dalším vývojem úrokových

⁷ Rizika spojená s obchodním portfoliem jsou pokryta požadavkem k tržnímu riziku dle Přílohy 1.

sazeb v eurozóně a/nebo v USA, ale rovněž případným rozšířením úvěrových rozpětí v návaznosti na nejistoty ohledně geopolitického i ekonomického vývoje.

Součástí hodnocení SREP je také **posouzení obchodních modelů a strategií (požadavek ve výši 0,1 %)** jednotlivých úvěrových institucí z pohledu jejich životaschopnosti a udržitelnosti v dalších letech. Ziskovost bankovního sektoru zůstává solidní, což ilustruje míra návratnosti vlastního kapitálu, která dosahuje téměř 15 %. Klíčovým zdrojem zisku je nadále úrokový zisk, který i v prostředí klesajících úrokových sazeb zůstal v roce 2024 na hodnotách srovnatelných s předchozím rokem. K dobré ziskovosti přispěla i nízká úroveň ztrát ze znehodnocení pohledávek, v níž se kromě přetrvávající dobré kvality úvěrových portfolií projevovalo také postupné rozpouštění opravných položek vytvořených v období vysoké inflace ke krytí rizik souvisejících s nárůstem životních, resp. provozních nákladů klientů a vyšší dluhovou službou po refixaci úrokových sazeb. Vzhledem k nízké materializaci těchto rizik a relativně stabilnímu ekonomickému výhledu banky tyto opravné položky rozpouští pro nepotřebnost. Na ziskovost příznivě působí i relativně vysoká úroveň nákladové efektivity měřená poměrem nákladů a příjmů s hodnotou 44 % (graf 9). Přesto některé banky čelí výzvám souvisejícím se schopností udržet ve střednědobém a dlouhodobém horizontu adekvátní ziskovost, a to např. z titulu omezené diverzifikace či objemu zdrojů a aktivit generujících udržitelné výnosy ve spojení s výší nákladů na financování. K dalším výzvám patří schopnost bank se průběžně přizpůsobovat měnícímu se prostředí, které je charakterizováno digitální transformací a dopady klimatických změn.

Graf 9 – Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) a poměr nákladů a příjmů bank (C/I Ratio) v %

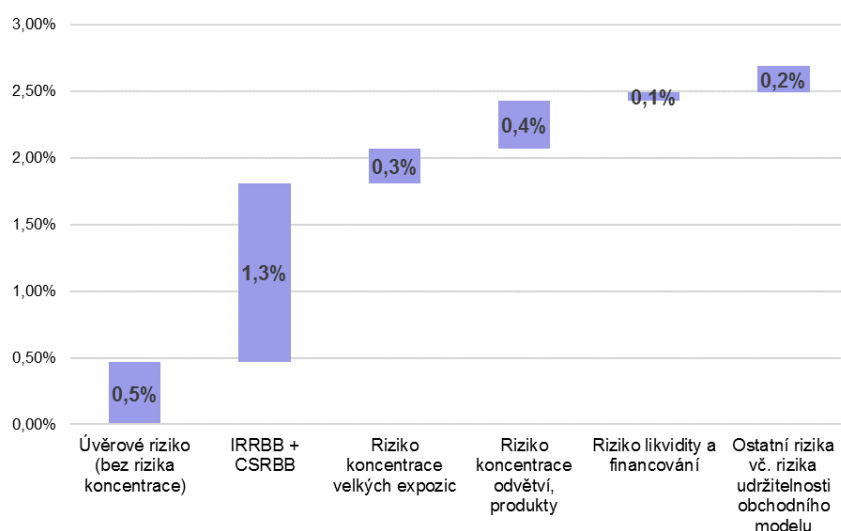
Kromě výše uvedených rizik byly v rámci procesu SREP vyhodnocovány také další faktory, které jsou již více specifické pro jednotlivé banky. Jednalo se např. o P2R požadavky stanovené ke krytí nedostatků v řídicím a kontrolním systému identifikovaných v rámci kontrol na místě, včetně

nedostatků v oblasti nastavení systémů pro zamezování praní špinavých peněz či v oblasti odborné péče, a to mimo jiné ve spojení se zvýšeným reputačním rizikem dané instituce.

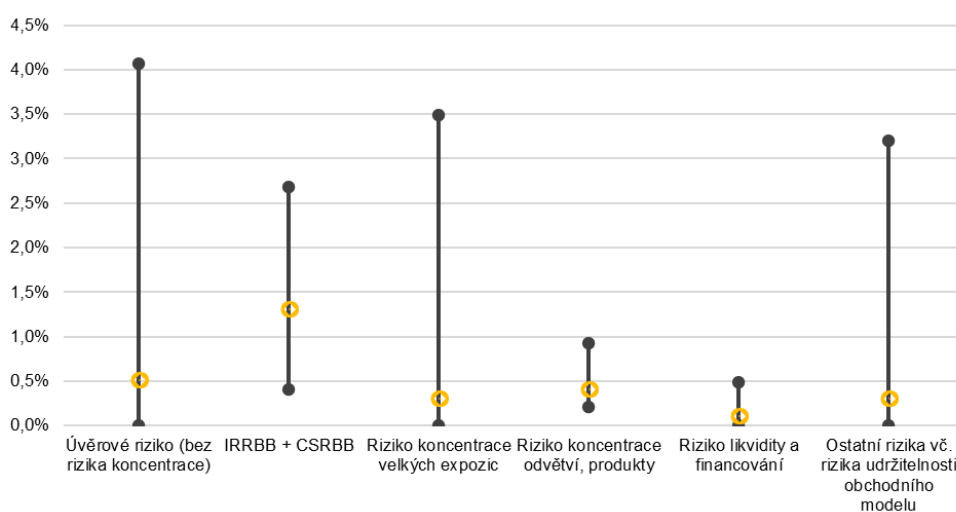
Průměrný P2R požadavek vážený objemem rizikově vážených expozic jednotlivých bank činil 2,8 %, přičemž oproti požadavku stanovenému v předchozím roce se téměř nezměnil. Na úrovni jednotlivých bank došlo ke změnám P2R oběma směry v souvislosti s vývojem jejich rizikových profilů. Z grafu 10, který znázorňuje strukturu P2R podle jednotlivých hodnocených rizik, je patrné, že rozhodující část P2R představují požadavky ke krytí úrokového rizika bankovního portfolia, rizika koncentrace a úvěrového rizika.

Graf 10 – Struktura P2R pro rok 2025

(průměrné hodnoty vážené objemem rizikově vážené expozice)

Graf 11 – Rozpětí příspěvků P2R u jednotlivých bank

○ – vážená průměrná hodnota příspěvku

V případě velkých bank činila průměrná vážená hodnota P2R 2,5 %, u středních bank 3,0 % a u malých bank a poboček ze zemí mimo EU 6,0 %. Výši průměrných příspěvků jednotlivých rizik podle skupiny bank znázorňuje tabulka 1.

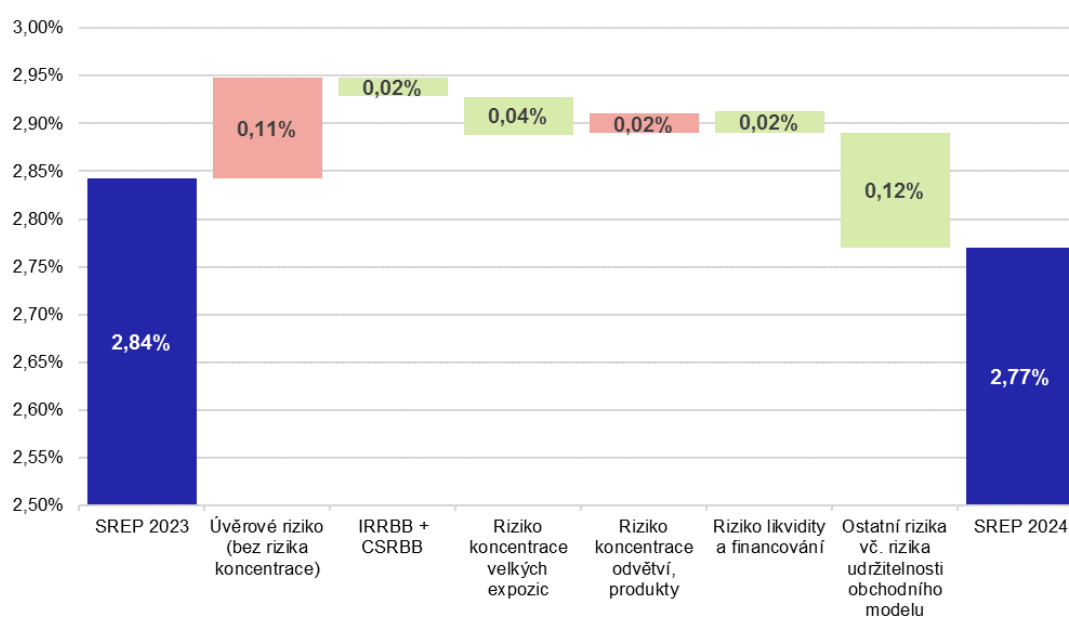
Tabulka 1 – Struktura P2R pro rok 2025 podle skupin bank

(průměrné hodnoty vážené objemem rizikově vážené expozice)

	Úvěrové riziko (bez rizika koncentrace)	IRRBB + CSRBB	Koncentrace velkých expozic	Koncentrace odvětví, produkty	Riziko likvidity a financování	Ostatní rizika	P2R celkem
Banky celkem	0,5 %	1,3 %	0,3 %	0,4 %	0,1 %	0,2 %	2,8 %
IRB banky	0,5 %	1,3 %	0,2 %	0,3 %	0,1 %	0,2 %	2,5 %
Střední banky	0,3 %	1,1 %	0,4 %	0,7 %	0,1 %	0,4 %	3,0 %
Malé banky	1,0 %	1,7 %	0,9 %	0,6 %	0,1 %	1,7 %	5,9 %

Ve srovnání s procesem SREP, který probíhal v roce 2023, došlo k mírnému navýšení požadavků k úvěrovému riziku, což z velké části souvisí s aktualizací interních benchmarků používaných ČNB, a dále k mírnému navýšení požadavků k riziku portfoliové koncentrace, což je primárně dáno pokračujícím nárůstem podílu pohledávek vůči domácnostem (zejména hypoték) a rovněž nárůstem podílu financování nemovitostí v portfoliu úvěrů nefinančních podniků. Nejvýraznější pokles se týká kategorie související se snížením požadavků ke krytí nedostatků v řídicím a kontrolním systému. Meziroční pokles P2R k riziku velkých expozic je ovlivněn zejména nárůstem kapitálu bank.⁸

Graf 12 – Meziroční změna struktury P2R

⁸ Za velkou expozici je považována expozice vůči ekonomicky spjaté skupině osob přesahující 10 % kapitálu instituce.

V souhrnu za všechny banky představovaly kapitálové požadavky P2R stanovené pro rok 2025 v absolutním vyjádření kapitál ve výši 85,6 mld. Kč⁹, přičemž ve srovnání s předchozími požadavky platnými pro rok 2024 došlo ke snížení celkového požadovaného kapitálu k rizikům nekrytým v rámci Pilíře 1 zhruba o 2,6 mld. Kč.

P2G

Kromě stanovení nové výše P2R dohled v rámci procesu SREP opětovně vyhodnotil potřebu stanovení pokynu k držení dodatečného kapitálu v rámci Pilíře 2 (P2G), který by instituce měly udržovat nad rámec celkových kapitálových požadavků (včetně kapitálových rezerv) ke krytí rizik plynoucích z významně nepříznivých makroekonomických scénářů.

Vzhledem k zavedenému dvouletému cyklu nebyly v roce 2024 realizovány dohledové zátěžové testy, v nichž banky počítají dopady vývoje makroekonomických scénářů na základě zadání ČNB (tzv. bottom-up přístup).¹⁰ Rozhodování o potřebě stanovení P2G a jeho konkrétní výše pro jednotlivé banky bylo proto v roce 2024 založeno primárně na vyhodnocení tzv. makrozátěžových testů, v nichž ČNB s využitím dostupných dat sama vyhodnocuje odolnost jednotlivých bank a bankovního sektoru jako celku (tzv. top-down přístup).

Pro určení výše P2G je východiskem porovnání poklesu kapitálových poměrů bank v nepříznivém scénáři zátěžového testu s výší kapitálových rezerv, které jsou určeny ke krytí rizik souvisejících s nepříznivým, resp. cyklickým ekonomickým vývojem¹¹ tak, aby ani v nepříznivém scénáři nedošlo ke snížení kapitálového poměru bank pod úroveň souhrnu požadavků Pilíře 1 a 2 a případné kapitálové rezervy pro systémově významné instituce.

Na úrovni jednotlivých bank byla na základě uvedeného přístupu identifikována potřeba stanovení P2G pouze v případě dvou institucí, a to ve výši 1 % jejich rizikově vážených expozic.

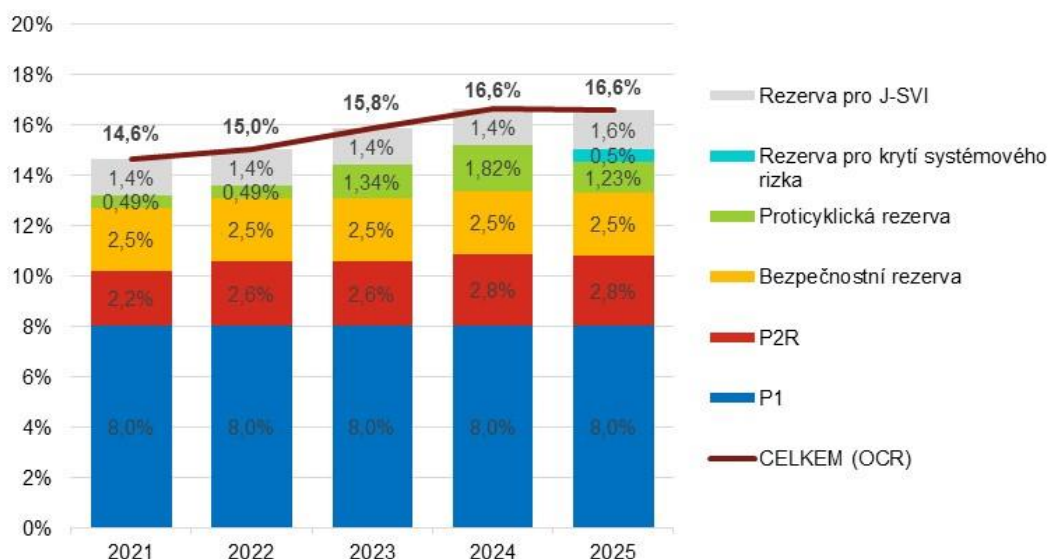
Nové P2R a P2G požadavky jsou platné od 1. 1. 2025. Kapitál vyhrazený pro plnění P2R musí být tvořen minimálně z 56,25 % nejkvalitnějším kmenovým kapitálem tier 1 (CET1) a minimálně ze 75 % kapitálem tier 1. Kapitál vyhrazený pro plnění P2G musí být celý tvořen CET 1 kapitálem, stejně jako kapitálové rezervy. Strukturu kapitálových požadavků a jejich vývoj v posledních letech znázorňuje graf 13.

⁹ Dle objemu rizikově vážených aktiv k 30. 9. 2024.

¹⁰ Metodologie DZT vychází z pravidel Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA, European Banking Authority) pro zátěžové testy bank v EU (EU-wide stress test) upravených o specifika bankovního systému ČR. Vzhledem ke kapacitní náročnosti přechodu na nová pravidla pro výpočet kapitálových požadavků dle nařízení CRR III od 1. 1. 2025 a potenciálním problémům s konzistentností dat bylo rozhodnuto, že další kolo dohledových zátěžových testů bude realizováno až v 1. pololetí 2026.

¹¹ [Bezpečnostní kapitálová rezerva](#) (2,5 %), [proticyklická kapitálová rezerva](#) (1,25 % pro expozice v ČR, platná od 1. 7. 2024) a kapitálová rezerva ke krytí systémového rizika (0,5 %, platná od 1. 1. 2025).

Graf 13 – Vývoj struktury celkového kapitálového požadavku

Nad rámec uvedených kapitálových požadavků dohled ČNB od bank očekává udržování dostatečné manažerské rezervy, a to alespoň ve výši 1 % rizikově vážených expozic¹², která by měla zajistit plnění kapitálových požadavků při zohlednění běžné volatility jejich kapitálového poměru.

Kvalitativní požadavky

Kromě dodatečných požadavků na kapitál dohled bankám v rámci procesu SREP komunikuje také **kvalitativní požadavky, které jsou zaměřeny jak na zkvalitnění jejich řídicích a kontrolních systémů a systémů řízení rizik, tak na úpravu postupů v oblasti odborné péče či v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.** Přestože většina požadavků na nápravu případných nedostatků v těchto oblastech je bankám sdělována bezprostředně po jejich identifikaci (zpravidla v návaznosti na ukončené kontroly na místě), ty nejvýznamnější z nich se mohou rovněž promítnout do SREP rozhodnutí dohledu ČNB. Od bank je pak v této souvislosti požadováno přijetí adekvátních nápravných opatření k odstranění zjištěných nedostatků a pravidelné předkládání informací o průběhu jejich realizace.

Dohled ČNB se v posledních letech více zaměřuje také na **riziko likvidity a financování**. Byť bankovní sektor jako celek operuje v prostředí významného přebytku klientských vkladů nad poskytnutými úvěry a banky tak nejsou nuceny získávat své zdroje financování na mezibankovním trhu, je třeba věnovat řízení tohoto rizika nadále náležitou pozornost. Důvodem je i pokračující rozšiřování a rozvoj různých forem elektronického bankovníctví a okamžitých plateb, které spolu se zvyšující se rychlostí šíření různých typů informací prostřednictvím sociálních sítí zvyšují riziko náhlého odlivu vkladů. **V roce 2024 dohled ČNB zahájil tematické šetření v oblasti řízení tohoto**

¹² U bank se stanoveným P2G lze výši manažerské rezervy snížit o P2G, a to i vzhledem k lepší struktuře kapitálu požadované ke krytí P2G.

rizika. Na základě předběžných poznatků z tohoto šetření byla bankám komunikována tři kvalitativní očekávání:

- posílení vpředhledícího přístupu takovým způsobem, aby mohly být adekvátně identifikovány a vyhodnoceny možné dopady relevantních scénářů nepříznivého vývoje v oblasti likvidity a financování (tj. aby vyhodnocení podstupovaných rizik nebylo založeno výlučně na pozorovaných historických událostech),
- vytvoření takové struktury limitů pro riziko likvidity a financování, včetně úrovní pro eskalaci pohotovostního plánu a ozdravného plánu, které zajišťují dostatečnou úroveň likvidity na to, aby banka zůstala adekvátně financovaná a likvidní po celou dobu případného likviditního šoku (při zohlednění přínosů z implementace opatření definovaných v pohotovostním plánu likvidity),
- zavedení a rozvíjení interního nástroje pro řízení rizika (stability) financování (nad rámec sledování regulatorního ukazatele NSFR), který bude zohledňovat specifickou pozici banky z hlediska struktury jejího financování a jeho stability ve všech relevantních zátěžových scénářích, přičemž dodržování obezřetných úrovní interního ukazatele rizika financování bude zohledněno v systému limitů a ve vymezení ochoty přijímat riziko (Risk Appetite).

3. Rizika pro rok 2025 a priority dohledu

Rizikové faktory pro rok 2025 a jejich možné dopady na rizikový profil

Rok 2025 by měl být ve znamení pomalého oživení tuzemské ekonomiky podpořené zejména nárůstem spotřeby domácností v důsledku opětovně rostoucích reálných příjmů a nadále nízké nezaměstnanosti. Přetrvává však řada nejistot, které mohou tento vývoj a zprostředkovaně i bankovní sektor v ČR ovlivnit. Jedná se zejména o následující rizikové faktory:

- nadále zhoršenou geopolitickou situaci,
- nejistý výhled ekonomik EU,
- postupující klimatickou změnu a rizika spojená s transformací ekonomiky v souvislosti s probíhající dekarbonizací,
- digitalizaci a technologické inovace (včetně nástupu generativní umělé inteligence).

Geopolitické napětí (způsobené např. válkou na Ukrajině a jinými konflikty v různých částech světa) a sílící deglobalizační tendence (včetně možných protekcionistických opatření ze strany některých zemí) by mohly v krátkodobém horizontu nepříznivě ovlivnit hospodaření firem i domácností.

Postupující klimatická změna a přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku přinášejí pro banky dodatečná rizika jak fyzického (např. dopad extrémních projevů počasí či dlouhodobých změn klimatu na hodnotu zástav), tak přechodového charakteru (např. nárůst rizika nesplácení u klientů z odvětví více závislých na fosilních palivech). Současně představují strategickou výzvu a obchodní

příležitosti (např. financování investic do energetických úspor, investic do inovací a technologií pro dekarbonizaci apod.).

Uvedené rizikové faktory mohou mít negativní dopad jak na výkonnost firem, tak na trh práce a mohou tedy vést k nárůstu nezaměstnanosti. Již v současnosti je možné pozorovat nárůsty objemu nevýkonných expozic u spotřebitelských úvěrů (a to navzdory tomu, že část nevýkonných úvěrů je postupována třetím stranám mimo bankovní sektor, což naopak vede k jejich poklesu). Zhoršující se ekonomická situace (a zejména nárůst nezaměstnanosti) může tento nárůst dále navýšit. Nástup umělé inteligence s potenciálními dopady do činností vykonávaných zaměstnanci s vyšším vzděláním (programátoři, právníci, kreativní pracovníci atd.) může vést v delším období k vyšší nezaměstnanosti i v tomto segmentu, což může mít negativní dopad i na kvalitu hypotečního portfolia, která je jinak dlouhodobě vysoká. K negativním dopadům případného zhoršeného ekonomického vývoje může rovněž přispět stav veřejných financí, který snižuje pravděpodobnost poskytování případných podpor v rozsahu jako v období pandemie covid-19 a schopnost realizovat strukturální změny.

Kybernetické riziko představuje v současnosti nejvýznamnější složku operačního rizika, přičemž jeho význam dále s ohledem na postupující digitalizaci a technologické inovace postupně narůstá. Významným faktorem zvyšujícím v současnosti kybernetické riziko je rovněž aktuální geopolitická situace. Dalším významným faktorem ovlivňujícím operační a reputační riziko nadále zůstává oblast AML/CFT. Současně je nutné věnovat zvýšenou pozornost i ostatním podkategoriím operačního rizika, protože i v jejich případě může docházet k nárůstu jejich rizikové expozice (nárůst podvodů v platebním styku, škody na fyzickém majetku např. v důsledku extrémních klimatických událostí atd.). Vzhledem k tomu, že není možné všem událostem operačního rizika rozumně zcela předejít (zejména těm s malou frekvencí, ale s velkým dopadem), je velmi žádoucí investovat do soustavného posilování provozní odolnosti a do schopnosti obnovit kritické činnosti.

V oblasti úrokového rizika bankovní knihy a rizika financování mohou banky nadále (a to i navzdory poklesu měnověpolitických sazeb) čelit proměně chování klientů ve smyslu jejich větší citlivosti na úrokovou sazbu a zvýšeného rozsahu investování svých volných prostředků do investičních instrumentů. Tento trend postupně vytváří riziko eroze báze stabilních depozit domácností, které jsou hlavním zdrojem pro financování dlouhodobých aktiv. Kombinace tohoto vývoje s přetrvávajícím zájmem o dlouhodobé financování ze strany klientů (hypoteční úvěry, financování komerčních nemovitostí) vyvolá potřebu získávání i jiných forem dlouhodobého financování.

Riziko korunové likvidity bude nejspíše ovlivněno pouze omezeně díky robustní likviditní pozici všech institucí v ČR. Nicméně lze očekávat pokles hodnot LCR (Liquidity Coverage Ratio), a to v souvislosti s výše zmiňovaným poklesem objemu stabilních retailových depozit a současně s případným snížením výše likviditní rezervy v důsledku možného rozšíření úvěrových rozpětí dluhových cenných papírů v bilancích bank v případě eskalujících geopolitických rizik a/nebo horšího než očekávaného vývoje ekonomiky zemí EU. Zvýšenou pozornost bude i nadále vyžadovat likviditní pozice v cizích měnách, a to zejména v návaznosti na to, že si banky v minulých letech vybudovaly významná úvěrová portfolia v eurech, která nemají zpravidla možnost financovat

stabilními vklady domácností nebo provozními vklady nefinančních podniků a musí tedy využívat financování od profesionálních protistran nebo prostřednictvím dluhopisů.

Priority dohledu

S ohledem na výše uvedené a na skutečnost, že aktuální úroveň materializovaných ztrát institucí je nízká (což se mimo jiné projevuje vysokou kapitálovou přiměřeností, nízkým podílem nevýkonných úvěrů a vysokými hodnotami regulatorních ukazatelů likvidity a financování), jsou priority dohledu pro následující období zaměřeny na další posilování řídicího a kontrolního systému institucí, zejména pak na

- schopnost institucí identifikovat nově vznikající rizika a vyhodnocovat jejich významnost, jakožto i změny významnosti rizik dříve identifikovaných, a výsledky tohoto vyhodnocování promítat při řízení rizik,
- schopnost institucí provádět zátěžové testy a analýzy citlivosti s využitím široké škály interních a externích dat a využít jejich výsledky pro nastavení svého rizikového apetitu, strategie a obchodních plánů,
- provozní odolnost institucí.

Očekávání dohledu ve vztahu k bankám

S ohledem na výše uvedené ČNB očekává, že se banky ve svých procesech řízení rizik zaměří zejména na

- posilování vpředhledícího přístupu při řízení úvěrových rizik, které bude vycházet z identifikace významných rizikových faktorů a bude zohledňovat výsledky citlivostních analýz a zátěžových testů v systému řízení rizik, a to ve všech procesech řízení rizika (mimo jiné ve schvalování, monitoringu, cenotvorbě a vymáhání),
- zlepšování procesů zpracování dat (v běžných i nepříznivých podmínkách) se zaměřením na včasnost, komplexnost, kvalitu a přiměřenost informací pro jejich uživatele (včetně členů představenstva a dozorčí rady) a rovněž pro orgány dohledu,
- další rozvoj zátěžových testů a analýz scénářů vycházející z kvalitní datové základny a využívající pokročilé postupy a metody (včetně analýz pokrývajících dlouhé období, aby bylo možné zachytit dopady případné materializace klimatických a environmentálních rizikových faktorů),
- průběžné přehodnocování relevance svých behaviorálních modelů používaných při řízení úrokového rizika bankovní knihy pro modelování depozit bez definované doby splatnosti, a to při zohlednění různých scénářů vývoje (včetně nepříznivých),

- zvyšování digitální a provozní odolnosti a připravenosti na případnou obnovu kritických činností v souladu s nařízením o digitální provozní odolnosti (DORA),
- další rozvoj postupů a nástrojů v oblasti řízení rizik spojených s legalizací výnosů z trestné činnosti a financováním terorismu.

4. Závěr

Požadavky plynoucí z hodnocení SREP provedeného v roce 2024 a očekávání, resp. priority dohledu ČNB na další období byly jednotlivým úvěrovým institucím sdělovány v průběhu 4. čtvrtletí 2024. Platnost požadavků je zpravidla jeden rok s tím, že v případě významnějších změn v rizikovém profilu jednotlivých institucí (vlivem idiosynkratických nebo systémových faktorů) dohled ČNB operativně přistupuje k přehodnocení jednotlivých kvantitativních či kvalitativních požadavků.